

بررسی رابطه بین مشارکت فعال مدیران در امور آموزشی مدرسه با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان (دختر) دوره ابتدائی ناحیه یک و دو شهر قزوین

بهارک شیرزاد کبریا^۱، زهرا ساوجی^۲

چکیده:

پژوهش حاضر درباره «بررسی مشارکت فعال مدیران در امور آموزشی مدرسه با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان مدارس دخترانه دوره ابتدائی ناحیه یک و دو شهر قزوین در سال تحصیلی ۹۱-۹۰» است. جامعه آماری مورد مطالعه آن شامل تمام مدیران شاغل در مدیران مدارس ابتدائی (دخترانه) ناحیه یک و دو شهر قزوین که در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ در آموزش و پرورش بود، که تعداد آنها ۱۸۰ نفر بوده را تشکیل می دهند. جهت انجام این پژوهش از روش نمونه گیری تصادفی که ۹۰ نفر به طور تصادفی طبقه ای انتخاب شده اند، استفاده شده است. ابزار اندازه گیری شامل یک پرسشنامه می باشد که شامل ۴۰ سوال است و بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان که ملاک نمرات پایان ترم دانش آموزان است. پرسشنامه ها پس از تایید استاد راهنما و مشاور از نظر متخصصان صاحب امر با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آمده است. بر اساس بررسی ها و مطالعات اکتشافی مشخص شد که مشارکت مدیران در امور آموزشی شامل این ابعاد است: تأمین منابع تکنولوژی آموزشی، نظارت و کنترل، تعامل با والدین، تعامل و همکاری با معلمان. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون های آمار استنباطی (آزمون ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چند گانه، و آزمون ناپارامتری فریدمن برای مشخص کردن میانگین رتبه های متغیرها) استفاده شده است. یافته های این پژوهش نشان می دهد که: ۱- بین مشارکت مدیران در تأمین امکانات تکنولوژی آموزشی با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. ۲- بین مشارکت مدیران در نظارت و کنترل با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. ۳- بین مشارکت مدیران در تعامل با والدین، بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. ۴- بین مشارکت فعال مدیران در تعامل با معلمان، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

واژه های کلیدی: مشارکت فعال، بهبود وضعیت تحصیلی، شهر قزوین

۱- استاد یار، عضو هیات علمی دانشکده علوم تربیتی واحد رودهن

۲- کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی bshertzad86@yahoo.com

مقدمه

آموزش و پرورش تأکید دارند که باید دانش‌آموزان افرادی موفق و شهروندانی مؤثر در جامعه شوند درحالی که فعالیت‌ها باید طوری طراحی شوند که دانش‌آموزان بتوانند خویشتن را در جهت کسب موفقیت یاری نمایند. (کافمن و زان: ۱۳۸۷).

در رویارویی با چالش‌های آینده، آموزش و پرورش، سرمایه‌ای اجتناب‌ناپذیر است. تحقق هر آرمانی در آموزش و پرورش، در گروی نیروی انسانی آن یعنی مدیران و معلمان است که عامل اجرایی آرمان‌ها در محیط عملی هستند و هیچ اصلاحی بدون همکاری و مشارکت فعال آنان انجام نخواهد شد. مدیریت و رهبری از ارکان هر سازمان و جامعه‌ای است. مدیریت آموزشی، در بین سایر انواع مدیریت‌ها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. اگر مدیران آموزشی یک جامعه دارای نقش و مهارت‌های کافی باشند، بی تردید نظام آموزشی نیز از اثر بخشی، کارایی و اعتبار بالایی برخوردار خواهد بود. مدیریت در نظام آموزش و پرورش هر چند در نظام آموزش جدید در ایران سابقه ای یک صد ساله دارد، ولی به عنوان یک حرفه یا یک رشته علمی هنوز سالیان اولیه خود را سپری می‌کند. باید اذعان کرد که به دلیل محدودیت امکانات، مدیریت آموزشی هدفمند جایگاه شایسته خود را در نظام آموزشی پیدا نکرده است. مدیران آموزشگاه‌ها غالباً گرفتار مسائل جزئی اداری هستند و معمولاً فرصت پرداختن به آموزش و مشارکت در امور مدرسه

مشارکت از بدو خلقت بشر با زندگی انسان‌ها پیوستگی داشته و همواره رو به تکامل بوده است. به طوری که امروزه در سازمان‌های آموزشی، مدیر، یکی از مهم‌ترین عوامل جلب مشارکت اولیا، دانش‌آموزان و معلمان است: مهم‌ترین وظیفه مدیریت آموزشی، هدایت جریان آموزشی و یادگیری به ویژه تسهیل جریان رشد و پرورش دانش‌آموزان است. مدیران مدارس اگر برنامه‌هایشان را با روشن بینی اجرا نمایند و هدف‌های خود را به صورت قابل فهم و عملی مطرح کنند و در تمام امور آموزشی مدرسه شرکت نمایند، می‌توانند بازده آموزشی مدارس را بهبود ببخشند. (علاقه بند 1386)

دانش‌آموزان به عنوان یکی از عناصر مهم آموزش و پرورش تلقی می‌شوند. چرا که همه امکانات تعلیم و تربیت جامعه در جهت رشد آنان به خدمت گرفته می‌شود. تا آینده جامعه را افرادی که دارای قابلیت‌ها و شایستگی‌های لازم هستند اداره نمایند: (امینی، ۱۳۸۰). ما واقعاً می‌خواهیم فرصت‌های یادگیری را چنان فراهم کنیم که دانش‌آموزان امروز شهروندان فرهیخته و توانمند فردا شوند مسلماً چنین شهروندانی که خوب تربیت شده‌اند برای فرزندان خود دنیای بهتری می‌سازند. تعهد نسبت به بالا بردن کیفیت در آموزش و پرورش مستلزم مشارکت‌های فعال و مستمر در جهت بهبود آنچه به کار می‌بریم، است. همگان در

مشارکت:

مشارکت درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی است که آنان را بر می‌انگیزد برای دستیابی به اهداف گروهی، همدیگر را یاری دهند و در مسئولیت کار شریک شوند. بر اساس تعریف یاد شده، درگیر شدن، یاری دادن و مسئولیت پذیری سه ویژگی مهم مشارکت هستند. (۴- صالحی ریحانی مفهوم، ۱۳۸۰) مشارکت به معنی دست در دست هم گذاشتن برای انجام دادن کاری است و ابعاد آن می‌تواند اجتماعی، فکری، اقتصادی و حتی سیاسی باشد. (سپهری، ۱۳۸۳)

عوامل موثر در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و بهبود آموزش و پرورش در واحدهای آموزشی از طریق تقویت آن، کمک به مدیر در شناخت توانایی‌های خود و به کارگیری آنها در پیشرفت و تعالی دانش آموزان و همکاری خود، کمک به مسئولین آموزشی منطقه جهت انتخاب افراد مناسب، با توجه به معیارهای موجود و شرایط منطقه آموزشی درست مدیریت مدارس منطقه، آشنایی و شناخت مدیران از عوامل مهم پیشرفت تحصیلی و همچنین توانایی‌های خود جهت ارتقا و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است. (صابری، ۱۳۸۸)

مشارکت فرآیند خودآموزی اجتماعی است. زیرا تلاش برای مشارکت مستلزم تغییر حالت ذهنی و روانی در هر سطح است. این

را ندارند. از طرفی یکی از ملاک‌های اثر بخش مدیر مدرسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است که تحت تاثیر عوامل مختلف موجود در مدرسه قرار دارد. (میر کمالی: ۱۳۸۵) اگر مدیر آموزشی بتواند انگیزه‌ها و جذابیت‌های لازم را در محیط مدرسه به وجود آورد، شاید بسیاری از دانش‌آموزان بی‌ رغبت و بی‌ تفاوت بر سر شوق آمده و با اشتیاق و انگیزه سر کلاس حضور پیدا کنند. اگر بر اثر رفتار و برخوردهای نامناسب و کم‌کارهای مدیریت، شاگرد نابهنجاری از مدرسه وارد جامعه گردد، چهره جامعه دچار دگرگونی خواهد شد. بی‌تردید، مدیران به دلیل موقعیتشان در مدرسه بیش از هر عامل دیگری، در به وجود آمدن جو مناسب در مدرسه مؤثرند. (آندرسون^۱، ۲۰۰۲)

میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نیز یکی از ملاک‌های نظام آموزشی کارآمد است و از جمله مسائلی است که مدیر مدرسه با آن سروکار دارد. با توجه به نقش حساس مدارس در توسعه و پیشبرد اهداف تعلیم و تربیت مسئله تحقیق حاضر این است که اولاً مشارکت مدیران در امور آموزشی مدرسه دارای چه ابعادی است؟ ثانیاً این مشارکت چه رابطه‌ای با بهبود تحصیلی دانش‌آموزان دارد.

معلمان و مدیران شایسته، انگیزه دانش آموزان، روابط متقابل معلم و مدیران و دانش آموزان و جو روانی حاکم بر مدرسه، بر بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان تأثیر دارد. (راتلیف^۱: ۲۰۰۳) میان مهارت‌های آموزشی مدیران (نظارت و کنترل آموزشی، هماهنگ کردن برنامه درسی، و بازنگری پیشرفت تحصیلی دانش آموزان) و میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه معنی داری وجود دارد. (هریس^۲: ۲۰۰۰) ویلیام ورج و همکاران^۳ (۲۰۰۵) در پژوهشی تحت عنوان «مشارکت در آموزش‌های مجاز» به این نتایج دست یافت که مراکز آموزشی به طور فرایندی از این گونه آموزش‌ها استفاده می‌کنند. زیرا چنین کلاس‌هایی فرصت مشارکت دانش آموزان در یادگیری را فراهم می‌آورد. این تحقیق به دنبال شناسایی راهکارهای توسعه مشارکت اولیای دانش آموزان در واحدهای آموزشی از دیدگاه مدیران آموزشی شامل: قلمرو امور مربوط به آموزش و تدریس، امور مربوط به دانش آموزان، امور مالی و اداری و رابطه مدرسه و اجتماع و تسهیلات و تجهیزات مورد نیاز مدارس استدر سال‌های اخیر، نظام آموزش و پرورش کشور ما با مشکلات متعددی روبه‌رو بوده است. رشد روزافزون جمعیت دانش‌آموزی و افزایش تقاضا برای آموزش، مستلزم فراهم آوردن محیط آموزشی مناسب همراه مشارکت تمام اعضای مدرسه در امور جاری آن است.

تغییر، امکان برقراری مناسبات انسانی و اجتماعی جدیدی را فراهم می‌آورد. وی برای تحقق مشارکت به نقش عوامل ساختاری از جمله اراده سیاسی دولت، وجود قوانین و نهادهای اجتماعی مناسب و ظرفیت نظام اجتماعی، اطلاعات مناسب، عدم انزوا طلبی، عدم تردید در مورد موثر بودن مشارکت، شرایط ذهنی و ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان تأکید می‌نماید. (گائوتری^۱: ۲۰۰۰). عوامل آموزشی مرتبط با محیط مدرسه تأثیر مستقیمی بر مشارکت در فعالیت جمعی دارند. همچنین از این تحقیق می‌توان به تأثیر عوامل آموزشی به طور خاص، بر مشارکت صحه نهاد: می‌توان گفت که مشارکت فرد در یک سازمان از جمله مدرسه بستگی به جو حاکم بر آن دارد. هر چه مدرسه فضای آزادتری را برای بیان اظهار نظر و گفت و شنود افراد فراهم آورد، افراد، مقاصد خود را با هدایت سازمان مدرسه مساعدتر می‌یابد. رفتار معلمان و مدیران و این که شیوه دانش آموز محوری یا معلم محوری باشد نیز در تدریس بسیار حائز اهمیت است. (پالسن^۲: ۲۰۰۰) همچنین مقدار زمانی را که دانش آموزان صرف فعالیت‌های عملی می‌کنند به طور مثبت با پیشرفت تحصیلی آنان همبستگی دارد. (فیشر^۳: ۲۰۰۰)

1- Gaotri
2- Paulsen
3- Fisher
4- Ratliff
5- Hartis
6- Willim wresch

ابزار مدیریتی در سازمان ها، بیشتر پذیرفته شده است. این نگرش بر کارآیی، اثر بخشی و رضایت تکیه می کند. (رهنورد: ۱۳۸۲)

ب- نظریه دموکراسی:

دیدگاه دموکراسی، مشارکت کارکنان در تصمیم گیری را به عنوان ابزار توزیع قدرت در درون سازمان می نگرد. سهم شدن در قدرت زیر بنای دیگر نظریه های سازمانی اصل رهبری رابط حمایتی (لیکرات^۱، ۱۹۹۰) نظریه نوع آوری (مک گرگور^۲، ۱۹۶۰) تشکیل می دهد. لیکرات سیستم (۴) یا شکل مشارکت را مورد تایید قرار می دهد که الگوی جدید از سهم شدن در قدرت است. (علاقه بند، رفتار سازمانی)

علاوه بر برابری قدرت تصمیم گیری، مشارکت برای مدت های طولانی، به عنوان ابزاری جهت ایجاد محیط های دموکراتیک مورد توجه قرار گرفته است. از دیدگاه طرفداران نظریه دموکراتیک، نه تنها مشارکت، ابزاری برای رسیدن به اهداف آموزشی و... است، بلکه آن را خود هدف محسوب می نمایند. (رهنورد: ۱۳۸۲)

ج- نظریه نگرش انسانی:

سبک رهبری مشارکت جو، در دوران مدیریت کلاسیک ها مطرح شد. این نگرش در پی کسب همکاری کارکنان در رسیدن به

اداره امور مدرسه باید مبتنی بر تصمیم گیری مشترک، استقلال نسبی، انعطاف پذیری، روش های غیرمتمرکز و مشارکت جویانه باشد تا فضای مدرسه را پویا، پر نشاط و فعال نماید و توانمندی ها و خلاقیت های مدیران و معلمان و دانش آموزان را شکوفا و نمایان سازد. از طرف دیگر سیاست های راهبردی آموزش و پرورش بر تمرکززدایی، مدرسه محوری و توسعه مشارکت همه جانبه متمرکز است که با تفویض اختیارات و مشارکت مدیران در امور مدرسه، زمینه تحقق اهداف تعلیم و تربیت همگانی فراهم می شود.

دیدگاه های مختلف در مورد مشارکت:

دیدگاه های مختلفی در مورد مشارکت وجود دارد که می توان آنها را حداقل در چهار دیدگاه عمده تقسیم بندی نمود: دیدگاه های ابزاری، دموکراتیک، انسانی و ایدئولوژیک. طرفداران هر یک از این مکاتب، هدف ها و ارزش های متفاوتی را درباره مشارکت مطرح نموده اند.

الف- ابزار مدیریتی:

«از دیدگاه بهره‌وری مشارکت روشی است برای کاهش هزینه واقعی، ناکارئیها، کارشکنی-ها و همچنین پیامدهای ناشی از نارضایتی در محیط کار، بر اساس این نگرش برنامه های مشارکتی نوعاً در سطوح پایین قرار می گیرند. به هر حال تصمیم گیری مشارکت به عنوان

1- Likrot

2- Mcgrago

و هم شوق و رغبت آنان را به حفظ از راه تلاش گروهی که فراهم می‌آید افزایش می‌دهد. مشارکت نه تنها عاملی برای برانگیختن، به پدید آوردن و خلق کردن است، بلکه وسیله‌ای برای پاسداری و قدر شناسی از آن چیزی است که پدیدآمده است. (کرکه آبادی: ۱۳۸۱)

هدفهای سازمانی است. بدبیج التون^۱ معتقد است که منبع اصلی حمایت از مشارکت در محیط‌های کاری، ریشه در کار گروهی از روان‌شناسان و جامعه‌شناسان دارد که نوعی از خود بیگانگی در زندگی صنعتی مدرن را مشاهده می‌کنند. او نگرش انسانی مشارکت را کمکی برای رسیدن به مراحل مجدد کار برای کشف قابلیت‌های بالقوه انسان‌ها و ایجاد محیط کاری با معنا می‌داند. (همان منبع: ۱۲)

د- دیدگاه‌های ایدئولوژیکی:

دیدگاه‌های ایدئولوژیکی عموماً صریح، جهانی و سیاسی هستند و بحث ایدئولوژیک در خصوص مشارکت تقریباً بدین شکل دنبال می‌شود که دموکراسی خوب است. مشارکت امری دموکراتیک است. بنابراین مشارکت در تصمیم‌گیری‌های سازمانی لازم است. برخی پژوهشگران مدیریت مشارکتی را امری اخلاقی قلمداد می‌کنند. در دیدگاه ایدئولوژیک مشارکت امری اخلاقی و سیاسی است. مطابق مذهبی و اجتماعی شکل گرفته است. انسان فرهیخته امروزی با گسترش جوامع انسانی در تمام ابعاد انسانی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی روبروست و بیش از هر چیز نیاز به هم‌اندیشی و تفاهم و استفاده از نظرات یکدیگر در اداره امور زندگی خود دارد. بالا بردن و سهیم کردن مردم در اداره امور، هم زندگی را از برکات اندیشه و تجربه آنان غنی می‌سازد،

جدول نکات کلیدی در دیدگاه‌های فلسفی مشارکت

دیدگاه ایدئولوژیکی	ابزار مدیریتی	نگرش انسانی	نظریه دموکراتیک
امر اخلاقی	کیفیت	رشد انسانی	دموکراسی کار
اولویت سیاسی	رضایت	نیازهای روحی و روانی	برابری حقوق
ارزش مذهبی	عملکرد	کار با معنی	مسئولیت جمعی
تقاضای اجتماعی	تعهد	بهداشت روانی	جمع گرایی
لحن جهانی	بهره وری	بهبود انسانی	حقوق بشر

اهداف پژوهش**الف) هدف کلی:**

۵- بررسی رابطه مشارکت مدیران در تعامل و همکاری با معلمان، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان

سوالات پژوهش:**الف) سوال اصلی:**

آیا بین مشارکت فعال مدیران در امور آموزشی مدرسه و بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

ب) سوال های فرعی:

۱- ابعاد مشارکت مدیران در امور آموزشی کدامند؟

۲- آیا بین مشارکت مدیران در تامین امکانات تکنولوژی آموزشی مدرسه (تامین وسایل آزمایشگاه، فضاهای آموزشی، کتابخانه و غیره) با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

۳- آیا بین مشارکت مدیران در نظارت و کنترل امور آموزشی با وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

بررسی رابطه بین مشارکت فعال مدیران در امور آموزشی مدرسه با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان (دختر) دوره ابتدائی منطقه یک شهر قزوین

ب) هدف های فرعی:

۱- شناسایی ابعاد مشارکت مدیران در امور آموزشی

۲- بررسی رابطه مشارکت مدیران در تامین تکنولوژی آموزشی (تامین وسایل آزمایشگاه، فضاهای آموزشی، کتابخانه و غیره) با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان

۳- بررسی رابطه مشارکت مدیران در نظارت و کنترل امور آموزشی با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان

۴- بررسی رابطه مشارکت مدیران در تعامل با والدین، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان

چگونگی تعیین روایی و اعتبار ابزار

پژوهش:

این پرسش نامه ها با نظارت اساتید محترم راهنما و مشاور انجام گرفت و ایشان روایی آن را تأیید نمودند. برای کل پرسشنامه ها، میزان اعتبار آن پس از محاسبه آلفای کراباخ از طریق نرم افزار SPSS، ۰,۹۲ است.

تجزیه و تحلیل آماری:

در راستای تحلیل استنباطی و آزمون فرض های تحقیق از ضریب همبستگی، رگرسیون چند گانه استفاده شده است.

سوال اصلی: آیا بین مشارکت فعال مدیران در امور آموزشی مدرسه و بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

سوال پژوهش: آیا بین مشارکت مدیران در تامین امکانات تکنولوژی آموزشی (تامین وسایل آزمایشگاه، فضاهای آموزشی، کتابخانه وغیره) با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

۴- آیا بین مشارکت مدیران در تعامل با والدین، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

۵- آیا بین مشارکت مدیران در تعامل و همکاری با معلمان، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

روش پژوهش:

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی است روش تحقیق مناسب که در این پژوهش به کار رفته است توصیفی و پیمایشی از نوع همبستگی است.

جامعه آماری:

جامعه آماری تحقیق حاضر، شامل تمامی مدیران شاغل در مدارس دخترانه منطقه یک و دو شهر قزوین در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ است که تعداد آنها ۱۸۰ نفر است.

نمونه مورد پژوهش و روش نمونه گیری:

جهت اجرای این پژوهش، از روش «نمونه گیری تصادفی» استفاده شده است و حدود ۹۰ نفر به طور تصادفی طبقه ای انتخاب شده اند.

روش گردآوری داده ها:

روش گردآوری اطلاعات، اطلاعات میدانی و کتابخانه ای است.

ابزار اندازه گیری:

ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه مشارکت مدیران در امور مدارس و رابطه آن با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان که ملاک نمره پایان ترم آنان است، که محقق ساخته، استفاده شده است.

جدول شماره (۴-۱۲) ضریب همبستگی بین مشارکت مدیران در تامین امکانات تکنولوژی آموزشی و بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان:

مشارکت مدیران در تامین امکانات تکنولوژی آموزشی	بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان	
۰/۳۱۴** ۰/۰۰۳ ۹۰	۱ . ۹۰	ضریب همبستگی پیرسون بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان سطح معنا دار فراوانی
۱ . ۹۰	۰/۳۱۴** ۰/۰۰۳ ۹۰	ضریب همبستگی پیرسون سطح معنا دار فراوانی تامین امکانات تکنولوژی آموزشی

مقدار آلفا $\alpha = 0/01$

اطمینان بین مشارکت مدیران در تامین امکانات تکنولوژی آموزشی با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه ای معنادار وجود دارد. میزان همبستگی در سطح متوسط است. سوال پژوهش: آیا بین مشارکت مدیران در نظارت و کنترل امور آموزشی با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد؟

نوع آزمون: ضریب همبستگی پیرسون چون هر دو متغیر دارای مقیاس فاصله ای هستند. با توجه به جدول بالا این سوال پژوهشی با استفاده از همبستگی پیرسون بررسی شد و میزان همبستگی برابر با $r = 0/314$ با سطح معنا داری $\text{sig} = 0/003$ است چون سطح معناداری محاسبه شده از آلفای $0/01$ کوچکتر است در نتیجه سوال صفر رد شده و سوال خلاف تایید می گردد. به عبارت دیگر با احتمال ۹۹ درصد

جدول شماره (۴-۱۳) ضریب همبستگی بین مشارکت مدیران در نظارت و کنترل امور آموزشی و بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان:

مشارکت مدیران در نظارت و کنترل امور آموزشی	بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان	
۰/۲۱۹* ۰/۰۳۸ ۹۰	۱ . ۹۰	ضریب همبستگی پیرسون بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان سطح معنا دار فراوانی
۱ . ۹۰	۰/۲۱۹* ۰/۰۳۸ ۹۰	ضریب همبستگی پیرسون سطح معنا دار فراوانی نظارت و کنترل

مقدار آلفا $\alpha = 0/05$

اطمینان بین مشارکت مدیران در نظارت و کنترل امور آموزشی با بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه‌ای معنادار وجود دارد. میزان همبستگی در سطح ضعیف است.

سوال پژوهش: آیا بین مشارکت مدیران در تعامل با والدین، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد؟

نوع آزمون: ضریب همبستگی پیرسون چون هر دو متغیر دارای مقیاس فاصله‌ای هستند.

با توجه به جدول بالا این سوال پژوهشی با استفاده از همبستگی پیرسون بررسی شد. میزان همبستگی برابر با $r = 0/219$ با سطح معناداری $p = 0/038$ است. چون سطح معناداری محاسبه شده از آلفای $0/05$ کوچکتر است در نتیجه سوال صفر رد شده و سوال مخالف تایید می‌گردد. به عبارت دیگر با احتمال 95%

جدول شماره (۴-۱۴) ضریب همبستگی بین مشارکت مدیران در تعامل با والدین، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان:

مشارکت مدیران در تعامل با والدین	بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان	
۰/۲۵۲	۱	ضریب همبستگی پیرسون بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان سطح معنادار فراوانی
۰/۰۱۶	.	
۹۰	۹۰	
۱	۰/۲۵۲	ضریب همبستگی پیرسون سطح معنادار فراوانی
.	۰/۰۱۶	
۹۰	۹۰	

مقدار آلفا $\alpha = 0/05$

می‌گردد. به عبارت دیگر با احتمال 95% درصد اطمینان بین مشارکت مدیران در تعامل با والدین، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه‌ای معنادار وجود دارد. میزان همبستگی در سطح ضعیف است
سوال پژوهش: آیا بین مشارکت مدیران در تعامل و همکاری با معلمان، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد؟

نوع آزمون: ضریب همبستگی پیرسون چون هر دو متغیر دارای مقیاس فاصله‌ای هستند.

با توجه به جدول بالا این سوال پژوهشی با استفاده از همبستگی پیرسون بررسی شد و میزان همبستگی برابر با $r = 0/252$ با سطح معناداری $p = 0/016$ است چون سطح معناداری محاسبه شده از آلفای $0/05$ کوچکتر است در نتیجه سوال صفر رد شده و سوال خلاف تایید

جدول شماره (۴-۱۵) ضریب همبستگی بین مشارکت مدیران در تعامل و همکاری با معلمان، و بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان:

مشارکت مدیران در تعامل و همکاری با معلمان	بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان	
۰/۲۱۴	۱	ضریب همبستگی پیرسون بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان سطح معنا دار فراوانی
۰/۰۴۳	.	
۹۰	۹۰	
۱	۰/۲۱۴	ضریب همبستگی پیرسون سطح معنا دار فراوانی تعامل و همکاری با معلمان
.	۰/۰۴۳	
۹۰	۹۰	

مقدار آلفا $\alpha = 0/05$

هر یک از متغیرهای تامین امکانات تکنولوژی آموزشی، نظارت و کنترل، تعامل با والدین، تعامل و همکاری با معلمان چه اندازه بر بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان تاثیر دارند؟ برای بررسی میزان تأثیر هر یک از متغیرهای مشارکت مدیران (تأمین امکانات تکنولوژی آموزشی، نظارت و کنترل، تعامل با والدین، تعامل و همکاری با معلمان) با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان از رگرسیون چندگانه، به این شکل که تمامی متغیرها به طور همزمان وارد مدل شدند به شرح ذیل استفاده شده است:

نوع آزمون: ضریب همبستگی پیرسون چون هر دو متغیر دارای مقیاس فاصله ای هستند. با توجه به جدول بالا این سوال پژوهشی با استفاده از همبستگی پیرسون بررسی شد و میزان همبستگی برابر با $r = 0/214$ با سطح معناداری $Sig = 0/043$ است چون سطح معناداری محاسبه شده از آلفای $0/05$ کوچکتر است در نتیجه سوال صفر رد شده و سوال مخالف تایید می گردد. به عبارت دیگر با احتمال ۹۵ درصد اطمینان بین مشارکت مدیران در تعامل و همکاری با معلمان، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه ای معنادار وجود دارد. میزان همبستگی در سطح ضعیف است.

جدول شماره (۴-۱۶) متغیرهای وارد شده:

متغیرها	مدل
تامین امکانات تکنولوژی آموزشی نظارت و کنترل تعامل با والدین تعامل و همکاری با معلمان	۱

جدول شماره (۴-۱۷) آماره های خلاصه مدل:

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	مجموع ضرایب تعدیل شده	برآورد خطای استاندارد
۱	۰/۵۱۱ ^a	۰/۲۶۱	۰/۲۲۶	۲/۱۵۱۶۳

با توجه به جدول بالا ضریب همبستگی و ضریب تعیین به دست آمده به ترتیب برابر با $R=0/511^a$ و $R^2=0/261$ است.

جدول شماره (۴-۱۸) آماره های خلاصه مدل:

امکانات تکنولوژی آموزشی، نظارت و کنترل، تعامل با والدین، تعامل و همکاری با معلمان

مدل	مجذور r	F	درجه آزادی	درجه آزادی ۲	سطح معنادار F
۱	۰/۲۶۱	۷/۴۹۴	۴	۸۵	۰/۰۰۰ ^a

جدول شماره (۴-۱۹) آنالیز واریانس یک راهه:

مدل	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
۱	۱۳۸/۷۷۷۴	۴	۳۴/۶۹۳	۷/۴۹۴	۰/۰۰۰ ^a
رگرسیون	۳۹۳/۵۰۸	۸۵	۴/۶۳۰		
باقی مانده تعداد کل	۵۳۲/۲۸۱	۸۹			

با توجه به مقدار F جدول تحلیل واریانس $F = 7/494$ با درجه آزادی (۴ و ۸۵) با سطح معناداری $\text{sig} = 0/000^a$ مقایسه این سطح معناداری با $\alpha = 0/05$ مشاهده می شود، فرض خلاف مبنی بر تأثیر داشتن متغیرها بر بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رد نمی شود.

جدول شماره (۴-۲۰) ضرایب رگرسیون

سطح معنادار مشاهده شده	آزمون t	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		مدل
			خطای استاندارد	بتا	
۰/۰۰۱	۳,۳۷۵		۲/۹۸۴	۱۰/۹۶	۱ مقدار ثابت
۰/۰۰۳	۳/۰۰۸	۰/۲۹۱	۰/۰۳۵	۰/۱۰۴	امکانات تکنولوژی آموزشی
۰/۰۳۶	۲/۱۲۵	۰/۲۰۷	۰/۰۳۵	۰/۰۷۴	نظارت و کنترل آموزشی
۰/۰۴۱	-۲/۰۷۳	-۰/۲۰۳	۰/۰۲۷	-۰/۰۵۷	تعامل با والدین
۰/۱۱۸	۱/۵۷۷	۰/۱۵۳	۰/۰۲۹	۰/۰۴۵	تعامل و همکاری با معلمان

واریانس متغیر Y یعنی متغیر بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان را تبیین می کنند. همچنین سطح معناداری مربوط به آزمون آنوا (آنالیز واریانس یک راهه) معناداری آزمون را تایید می کند. مقادیر بتا نیز حاکی از این است که متغیرهای امکانات تکنولوژی آموزشی ۰/۲۹۱ و نظارت و کنترل با مقدار بتای ۰/۲۱ تعامل با والدین با مقدار بتای ۰/۲۰ به ترتیب دارای بیشترین تاثیر بر بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان است. به عبارت دیگر با یک واحد افزایش امکانات تکنولوژی آموزشی مدرسه به میزان ۲۹ درصد وضعیت تحصیلی دانش آموزان بهبود می یابد. همچنین با یک واحد افزایش میزان نظارت و کنترل ۲۱ درصد وضعیت تحصیلی دانش آموزان بهبود

با توجه به ضرایب رگرسیونی به دست آمده از جدول بالا مشاهده می شود ضرایب رگرسیونی متغیر امکانات تکنولوژی آموزشی در سطح ۹۹ درصد اطمینان و متغیرهای نظارت و کنترل آموزشی و تعامل با والدین در سطح ۹۵ درصد اطمینان از نظر آماری معنادار است. هر یک از متغیرهای تأمین امکانات تکنولوژی آموزشی، نظارت و کنترل، تعامل با والدین، تعامل و همکاری با معلمان چه مقدار از واریانس متغیر بهبود وضعیت تحصیلی را تبیین می کنند؟ بدین شکل که تمامی متغیرها هم زمان وارد مدل شدند. برای آزمون این سوال پژوهشی از آزمون رگرسیون چند گانه استفاده شد و مقدار $R^2 = ۰/۲۶۱$ است و نشان می دهد که در مجموع این چهار متغیر ۲۶ درصد از

سهم هر یک از متغیرهای امکانات تکنولوژی آموزشی، نظارت و کنترل، تعامل با والدین، تعامل و همکاری با معلمان در بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان چه اندازه است؟ برای تعیین سهم هر یک از متغیرهای امکانات تکنولوژی آموزشی، نظارت و کنترل، تعامل با والدین، تعامل و همکاری با معلمان در بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان از آزمون فرید من به شرح ذیل استفاده شده است:

جدول شماره (۴-۲۱) میانگین رتبه‌ها آزمون فرید من:

متغیرها	میانگین رتبه‌ها
امکانات تکنولوژی آموزشی	۳/۴۱
نظارت و کنترل	۳/۳۸
تعامل با والدین	۱/۹۳
تعامل و همکاری با معلمان	۱/۲۸

جدول شماره (۴-۲۲) آماره آزمون فرید من:

آماره آزمون	
تعداد	۹۰
مجذور خی دو	۲۰۴/۹۱۵
درجه آزادی	۳
سطح معنی داری	۰/۰۰۰

معناداری تفاوت میانگین رتبه‌های متغیرها، از آزمون مجذور خی استفاده شد. مقادیر مربوط به مجذور خی برابر با ۲۰۴/۹۱۵ با درجه آزادی $df=3$ و سطح معناداری ۰/۰۰۰ است. این موضوع حاکی از آن است که تفاوت معناداری بین میانگین رتبه متغیرهای امکانات

می‌یابد. همچنین مقدار بتای مربوط به متغیر تعامل با والدین حاکی از این امر است که هر اندازه میزان تعامل اولیای مدرسه با والدین کاهش پیدا کند، به همان اندازه بر وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان تاثیر منفی دارد. به عبارت دیگر با یک واحد کاهش میزان تعامل با والدین به میزان ۲۰ درصد از وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان کاسته خواهد شد.

نتایج این جدول حاکی از آن است که متغیرهای امکانات تکنولوژی آموزشی و نظارت و کنترل به ترتیب با میانگین رتبه‌های ۳/۴۱ و ۳/۳۸ دارای بالاترین سهم در بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان هستند و متغیرهای تعامل با والدین و تعامل و همکاری با معلمان در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. برای آزمون

بنابراین پیشنهاد می شود مسئولان، مدیران مدرسه در برقراری رابطه دو طرفه و روشن با خانواده ها تلاش کنند و به سخنان آنها گوش دهند. بهترین راه برای آشنایی والدین با قوانین مدرسه، توضیح دادن قوانین برای آنهاست. امروزه در مدارس غیرانتفاعی و برخی مدارس که با مشارکت اولیا اداره می شوند و از سطح علمی بالاتری برخوردارند، از کلاس های آموزش خانواده و مشاوره برای آشنایی اولیا با مدرسه استفاده می کنند که این امر به بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان کمک شایانی می کند.

۴- بین مشارکت مدیران در تعامل و همکاری با معلمان، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. بنابراین پیشنهاد می شود مدیر مدارس ضمن ایجاد فضای صمیمانه و همکاری و دوستی در میان معلمان، روابط و رفتار آنان را به سمت مسائل آموزشی و تخصصی هدایت نمایند و از این طریق نسبت به برقراری تبادل افکار عمومی و تخصصی در مدرسه اقدام کنند.

تکنولوژی آموزشی و نظارت و کنترل با سایر متغیرها وجود دارد.

توصیه های کاربردی مبتنی بر نتایج بدست آمده از پژوهش:

۱- بین مشارکت مدیران در تامین امکانات تکنولوژی آموزشی با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. بنابراین پیشنهاد می شود: ۱- مدیران با ایجاد ارتباط مستمر و پیگیر با مراکز علمی، فرهنگی و پژوهشی، از وسایل و تجهیزات و آزمایشگاه های آنان برای بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان استفاده نمایند.

۲- بین مشارکت مدیران در نظارت و کنترل در جریان های آموزشی با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد. بنابراین با توجه به اهمیت نظارت و کنترل پیشنهاد می شود که مدیران در شروع سال تحصیلی، در جلسه های دبیران، محورهای نظارتی مورد نظر خود را با استفاده از تجربه های معلمان و بحث و تبادل نظر، مشخص نمایند و استفاده از نظارت را به عنوان یک راهکار برای حل مشکلات مدرسه و تحقق اهداف آموزشی به کار ببرند. به گونه ای که معلمان، خودشان محورهای اصلی نظارت آموزشی باشند.

۳- بین مشارکت مدیران در تعامل با والدین، با بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

منابع

روشن، چ اول توسعه مطالعات و تحقیقات

اجتماعی دانشگاه تهران

- Anderson, Carla (1998) management skill funcion organization perfomanc: 2nd edition. MC Graw Hill.

- Fisher, D & Richchards, (2000). Assessing teacher – student in terpersonal relationship in science classes. Australion science teacher journal. 42(3),30-46

-Harris Elizabcth steward (2002)The relationship between principals in structional – leadersnip skills and the academic achievement of high- poverty students Pn.D.Dssertation.university of south carolina.

- Paulsen,R.(2000)Education and participation in collective action sociology of education,pp100-105

-Rttiff Brain clay(2003)Factors pricipals attribule to student academic- achievement Edu dissertation, university of virginia.

-William Wresch,TB.Arbaugh,Michael Rebstock(2005)The internet and Higher Gducation, Volume.Issee2,PV34-144.

- امینی، حشمت (۱۳۸۰) بررسی تاثیر

مدیریت کارآمد بر پیشرفت تحصیلی دانش

آموزان، پایان نامه، دانشگاه تربیت معلم قزوین

- سپهری، حسین (۱۳۸۳) بررسی راه های

جلب مشارکت مردمی در امورآموزش و

پرورش شهر همدان، پایان نامه کارشناسی

ارشد، دانشگاه علامه

- رهنورد، فرج الله (۱۳۸۲) تبیین فلسفه

مشارکتی، فصلنامه مدیریت دولتی، ش ۴۴، ۱۰

- صالحی ریحانی، سیدحسن، (۱۳۸۰)

طراحی آموزشی، تهران: سمت

- صابری، ذبیح الله (۱۳۸۸) نقش مدیران

در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر مقطع

راهنمایی منطقه نرماشیر، پایان نامه کارشناسی

ارشد، رشته مدیریت آموزشی، دانشگاه خواجه

نصیر کرمان.

- علاقه‌بند، علی (۱۳۸۶) مقدمات

مدیریت آموزشی، تهران:، دانشگاه پیام‌نور

- کافمن، زان (۱۳۸۷). مدیریت کیفیت

افزوده و بهبود روزافزون نظام آموزشی، تهران:

گویا.

- کرکه آبادی، حسین (۱۳۸۴) بررسی

عوامل موثر بر مشارکت مدیران در اداره امور

مدارس راهنمایی منطقه یک شهر کرج، پایان

نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی

رودهن.

- گائوتری و دیگران (۲۰۰۰) مشارکت در

توسعه. ترجمه بحیرانی، داود، تهران: انتشارات